

UNNGÅ FEIL VED LEGEMIDLER TIL ELDRE

 helsebiblioteket.no

Av **Ingrid Moen Rotvik**,
nettredaktør Emnebibliotek legemidler

Som sykepleier med jobb på sykehjem eller i hjemmetjenesten står du helt sikkert ofte overfor problemstillinger knyttet til interaksjoner, administrasjon, samtidig inntak med mat og av og til samtykke – når legemidler skal gis til en eldre pasient. Det finnes hjelp for å minimere risiko for feil.

VEILEDNING PÅ NETT

En pasient på et sykehjem skal bytte fra digitoksin til digoksin. Sykepleieren søker på «digitoksin» på helsebiblioteket.no, for å se om det står noe om årsak til eller advarslar i forbindelse med bytte. Legemiddelhåndboken dukker opp som kilde der sykepleieren kan lese at digitoksin ikke lenger markedsføres i Norge fra 1. april 2012. I tillegg beskrives gjennom delkapittel L8. 10 (Hjerteglykosider) hvordan digitoksinbehandlede pasienter kan stilles om til digoksin (1): Seponér digitoksin i sju dager. Start med vedlikeholdsdose av digoksin den åttende dagen (Norsk legemiddelhåndbok, kapittel L8.10.1.1). I trefflisten fra Helsebiblioteksøket faller blikket på tittelen «Forgiftningsfare ved overgang fra digitoksin til digoksin». Lenken fører til en artikkel på Helsebibliotekets forgiftningssider, der Giftinformasjonen står som ansvarlig, med oversikt over de forgiftningsfarer bytte fra digitoksin til digoksin innebærer. (2)

ER ALLE LEGEMIDLENE NØDVENDIGE?

Sykepleieren merker seg også at digoksin gir større fare for interaksjoner med andre legemidler (eksempelvis amiodaron, diltiazem, dronedaron, verapamil og enkelte antibiotika). Hun ønsker å finne ut om noen av pasientens medisiner kan seponeres og slår opp i

sjekklisten NorGeP, en liste over 36 eksplisitte kriterier over farmakologisk u hensiktsmessige forskrivninger til eldre pasienter (> 70 år). STOPP-listen, screening-verktøy for potensielt u hensiktsmessige legemidler til eldre, omtaler også noen av pasientens medisiner. Både NorGeP og STOPP finner du på Helsebibliotekets legemiddelside, under tema pasientgrupper «Eldre» (3). For mer informasjon om Helsebibliotekets legemiddelsøk, se A) under avsnittet «Slik finner du fram» til sist i denne artikkelen.

SAMTIDIG INNTAK MED MAT

Pasienten foretrekker om mulig å ta medisinerne sammen med mat. I interaksjonskapittelet G6 Digitalisglykosider står det, foruten legemidler, ikke annet enn johannesurt og grapefruktjuice. (4) Lexicomp med Martindale er en av verdens største og mest anerkjente legemiddeldatabaser, gratis tilgjengelig gjennom Helsebiblioteket.no. En dobbeltkontroll i Lexicomp viser i tillegg at måltider med høyt fiberinnhold eller pektinrik mat, kan redusere peroral absorpsjon av digoksin (5). Ønsker du å gjøre dette søket, se veiledning under B) i avsnittet «Slik finner du fram».

KAN JEG KNUSE TABLETTENE?

Spørsmålet er hvordan legemiddelet skal blandes med maten. Kan tablettene knuses, eller vil det endre legemiddelets egenskaper, eksempelvis gi farlig rask og høy absorpsjon? I en artikkel i Sykepleien forskning fra 2009 framgår det at knusing av tabletter er forholdsvis vanlig praksis i mange norske sykehjem. (6) Men dette er ikke bare et spørsmål om liv og helse, det involverer også norsk lov. Ifølge pasientrettighetslovens kapittel 3 har en pasient rett til informasjon om sin helsehjelp (7). En studie fra 2010 om knusing av legemidler i sykehjem, viser at nesten halvparten av avdelingene ved norske aldersinstitusjoner av og til knuser medisiner og tilsetter det i pasientens mat eller drikke uten at pasienten er klar over det (8). I Felleskatalogen fram-

går det av pakningsvedlegget at digoksin-tablettene Lanoxin skal svelges hele [9].

NÅR NØDEN ER STØRST

I den lille bygda har sykehjemmet også ansvar for hjemmetjenesten. Hjemme hos en annen hjer-tepasient står sykepleieren plutselig overfor en situasjon der pasienten virker unormalt sløv og forvirret. Hun verifiserer at den eldre damen med begynnende Alzheimers sykdom ikke har tatt flere tabletter enn hun skal. Dagene i dosetten ser ut til å stemme. Pasienten står på flere legemidler i tillegg til digoksin, kan det være snakk om interaksjoner? Sykepleieren har ikke tilgang til oppslagsverk eller PC der hun befinner seg. Da kommer hun på at hun kan slå opp i Helsebiblioteket på mobil, men mobilen forteller henne at hun befinner seg i et område utenfor dekning, hva nå? En kollega viste henne nylig hvordan hun kunne installere BestPractice og Lexicomp på telefonen via Helsebibliotekets mobil-utgave. Hun sjekker en gang til for å se om nedlas-tingen var vellykket. BestPractice (app) og Lexicomp (app) ligger der. I Lexicomps interaksjonsdatabase «Lexi-Interact» søker hun på interaksjoner mellom digitoksin og de øvrige legemidlene på pasientens legemiddelliste. Kombinasjon med antidepressivet viser ingen kjent interaksjonsfare, ei heller med blodfortynnende, mens kombinasjon med pasientens smertestillende viser moderat inter-aksjonsfare. Sykepleieren tror årsaken til forver- ring av tilstanden ligger et annet sted. Hun sjekker legemidlene på nytt og oppdager at det ligger både digitoksin og digoksin i dosetten. Med overskriften fra forgiftningsartikkelen i bakhodet tar hun fast-telefonen og ringer Giftinformasjonen: 22591300.

SLIK FINNER DU FRAM

A. Helsebibliotekets søkefunksjon inneholder et eget legemiddelsøk som gir treff både på virkestoff, pre-

paratnavn og ATC-kode, og i flere kilder samtidig:

- Legemiddelhandboken
- Felleskatalogen
- Legemiddelverket (SPC)
- Interaksjoner.no
- Refusjon og preparatomtaler
- Pakningsvedlegg

B. Lexicomp med Martindale finner du på Helsebi- bliotekets hovedside under tittelen «Databaser». På Lexicomp-siden klikker du på «Drugs» i menyen. I lis- ten til venstre går du inn på «Generic names» og under bokstaven D skroller du ned til digoxin. På digoxin-siden går du ned til avsnittet «Ethanol/Nutrition/Herb Inte- ractions», her finner du informasjonen om interaksjon med matvarer. Merk deg også avsnittet «Drug Interac- tions» med lenke til Lexicomps egen interaksjonsda- tabase kalt Lexi-Interact.

REFERANSER:

1. <http://legemiddelhandboka.no/Legemidler/65548>
2. <http://www.helsebiblioteket.no/Forgiftninger/Aktuelt%2b%28arkiv%29/Forgiftningsfare%2bved%2boverg ang%2bfra%2bdigitoksin%2btill%2bdigoksin.142520.cms>
3. **NorGeP:** <http://legeforeningen.no/info/Sok/?query=norgepl STOPP:http://legeforeningen.no//fagmed/norsk-geriatrik- forening/nyheter/2010/stopp/>. I Helsebiblioteket: <http://www.helsebiblioteket.no/Legemidler/Pasientgrupper/Eldre>
4. <http://legemiddelhandboka.no/Legemidler/65548>
5. **Geriatric Lexi-Drugs:** http://online.lexi.com/lco/action/index/dataset/gdh_fl
6. **Wannebo W.** Tablettknusing i sykehjem. Sykepleien forsk- ning 2009;4(1): 6-15) http://www.sykepleien.no/ikbViewer/ page/sykepleien/vis/artikkel-nyhet? p_document_id=149622 I Helsebiblioteket: <http://www.helsebiblioteket.no/Legemidler/Pasientgrupper/Eldre>
7. <http://www.lovdataba.no/all/tl-19990702-063-003.html>
8. **Kirkevold Ø, Engedal K.** Legemiddelhåndtering i norske sykehjem med fokus på knusing av medikamenter. Syke- pleien forskning 2010;5(1): 16-25). http://www.sykepleien.no/ ikbViewer/page/sykepleien/vis/artikkel-nyhet? p_document_ id=337004. I Helsebiblioteket: <http://www.helsebiblioteket.no/Legemidler/Pasientgrupper/Eldre>
9. <http://www.felleskatalogen.no/medisin/pasient/pil-lanoxin- aspen-europe-571765>

